

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU.

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU

FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studenții plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

S U M A R .

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secf. III*: Direcția C. F. R. și societatea «Primul conduct Buștenari-Plopeni» cu societatea de asigurare «Providența» și firma Dupont.

Curtea de apel din București, secf. II: Ion S. Stăncescu și altul cu General Wartiade.

Tribunalul Iași, secțiunea I: Ministerul domeniilor cu succesorii lui Iordache Tutun.

Tribunalul județului Roman: Catrina Gh. Boanghină și altul cu Vasile Enache.— *Observație de S. R.*

BIBLIOGRAFIE.

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA III

Audiența dela 3 Februarie 1909

Președinta d-lui G. P. Petrescu, președinte

Direcția C. F. R. și Societatea «Primul conduct Buștenari-Plopeni» cu societatea de asigurare «Providența» și Firma Dupont

CULPĂ.— RESPONSABILITATE.— DAUNE.— CONDAMNAȚIUNE.— NEMOTIVARE.

OMISIUNE ESENȚIALĂ.— INTEROGATOR.— MIJLOC LEGAL DE PROBAȚIUNE.— NEPRONUNȚARE.— CASARE.

1° Când instanța de apel se mărginește a constata culpa părții incriminate, și pe baza acestei constatări o condamnă să plătească întreaga sumă cerută, fără să motiveze din ce anume elemente și-a format convingerea că valoarea daunelor se urcă la suma acordată, ea dă o decizie nemotivată și prin urmare casabilă.

2° Interogatoriul fiind un mijloc legal de probațiune, Curtea comite o omisiune esențială când nu se pronunță asupra acestei probe, prin care partea tinde să dovedească un raport juridic, care, dacă s'ar fi stabilit, eră de natură a schimbă deciziunea dată.

No. 27.— Casată, în urma recursului făcut de Direcția C. F. R. și de Societatea anonimă «Primul conduct Buștenari-Plopeni», deciziunea Curței de apel din București, secția I, cu No. 51 din 1907, dată în proces cu Societatea de asigurare «Providența» și Firma Dupont et C-ie.

S'au ascultat: d-nii avocați N. Polizu-Micsunesti și G. Teclu, în dezvoltarea motivelor de casare; d-nii avocați Z. Filotti și P. Missir, în combateri.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului I de casare:

«Esces de putere și nemotivare. Societatea reclamantă în dovedirea cuantumului de 5.512 lei al pretențiunilor sale a exhibit chitanța de daună din 2 Ianuarie 1904, prin care instituțiunea austriacă de căi ferate declară că a primit această sumă.

«Atât prin concluziunile orale, cât și prin concluziunile în șeris ce am depus, am susținut că această chitanță fiind petrecută între alți, nu este opozabilă, și dar nu poate constitui o dovadă în contra noastră. Urmează dar ca reclamanta să-și facă dovada acestor pretențiuni.

«Curtea deși constată mijlocul nostru de apărare nu se pronunță asupra lui, și în mod arbitrar admite ca dovedită dauna de 5.512 lei reclamată de societatea Providența».

Având în vedere că, din deciziunea atacată cu recurs, rezultă că o societate de căi ferate din Viena, a închiriat societății «Primul conduct Buștenari-Plopeni», un vagon-cisternă pentru transportul petrolului, vagon care eră asigurat la societatea «Providența»; că acest vagon fiind pus în circulațiune pe liniile române, a ars în stațiunea Ploesti; că societatea «Providența», după ce a plătit societății de căi ferate din Viena, proprietara vagonului, suma pentru care el fusese asigurat, fiind subrogată în drepturile acelei societăți, a intentat acțiune în contra direcțiunei căilor ferate române, susținând că vagonul a ars din calpa direcțiunei, și de aceea a cerut ca direcțiunea să fie condamnată să-i plătească suma pe care și dânsa a plătit-o societății austriace, în baza contractului de asigurare; că direcțiunea căilor ferate române a chemat în garanție pe societatea «Primul conduct Buștenari-Plopeni», pentru ca să suporte ea paguba, în virtutea unei convențiuni speciale de garanție, iar

această societate a chemat și dânsa în garanție firma Dupont, Lachaume, Meillasaux et C-1e;

Considerând că ambii recurenți apărându-se în acțiunea intentată în contra lor de societatea de asigurare «Providența», au cerut ca societatea reclamantă să stabilească, pe lângă existența culpei din care derivă responsabilitatea lor, și cuantumul daunelor suferite, căci recurenții fiind terții la actele petrecute între societatea de asigurare și cea de căi ferate austriace, nu li se poate opune actele petrecute între acele două societăți și prin urmare nici chitanța prin care se constată suma incasată de societatea austriacă ca valoare a vagonului distrus prin incendiu;

Considerând că Curtea de apel s'a mărginit a constata că vagonul a ars din culpa direcțiunii, și pe baza acestei constatări, a condamnat pe direcțiune să plătească societății de asigurare, ca despăgubiri, întreaga sumă pe care a cerut-o, fără a motivă din ce anume elemente și-a format convingerea că valoarea daunelor suferite, adică a vagonului ars, se ridică la această sumă;

Că, judecând astfel, Curtea a dat în această privință o decizie nemotivată și prin urmare motivul de casare este întemeiat.

Asupra motivului II de casare:

«Omisiune esențială. Am cerut să mi se admită a face un interogator firmei Dupont, pentru a dovedi cererea de chemare în garanție ce indreptasem în contra acesteia, și Curtea nu se pronunță asupra acestui mijloc de probațiune invocată de noi».

Considerând că societatea «Primul conduct Buștenari-Plopeni», în acțiunea în garanție, pe care a făcut-o în contra firmei Dupont, etc., a susținut, prin concluziunile scrise ce a prezentat Curței, că vagonul ars, în momentul sinistrului, călătorea pentru sus zisa firmă, și anume transporta petrol pentru trebuințele ei, fiind închiriat în acest scop, deși în registrele direcțiunii căilor ferate vagonul figură tot pe numele societății «Primul conduct Buștenari-Plopeni», și că firma Dupont s'a obligat să garanteze toate consecințele ce ar putea rezulta din întrebuințarea vagonului în discuțiune, iar pentru dovedirea acestei obligațiuni, a cerut chemarea la interogator a zisei firme;

Considerând că Curtea de apel a respins acțiunea în garanție, pe motivul că între firma Dupont și societatea «Primul conduct Buștenarii-Plopeni», nu ar exista nici un raport juridic, deși se ceruse interogatorul tocmai pentru stabilirea unui asemenea raport juridic;

Considerând că interogatorul fiind un mijloc legal de probațiune, și Curtea nepronunându-se asupra acestei probe oferită de recurent, a făcut o omisiune esențială, căci dacă chematul în garanție ar fi recunoscut că lui îi incumbă răspunderea pentru despăgubiri, în acest caz este evident că societatea «Primul conduct» n'ar fi putut să fie condamnată să plătească nici o indemnizațiune, și deci acest motiv de recurs este întemeiat.

Pentru aceste motive, casează.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNEA II

Audiența dela 22 Ianuarie 1909

Președinta d-lui V. Pretorian, consilier

Ion S. Stăncescu și altul cu General Wartiade

TOCMELI AGRICOLE. — ARENDAȘI. — DREPTUL DE A CERE REZILIEREA CONTRACTULUI. — CONDIȚIUNI. — ART. 65 DIN LEGEA TOCMELILOR AGRICOLE. — GENERALITATEA ACESTOR DISPOZIȚIUNI.

Dispozițiunile art. 65 din legea învoelilor agricole fiind generale și absolute, se aplică tuturor arendașilor cari lucrează cel puțin jumătate din moșie prin învoeli cu țărani, în dijmă sau în bani, fie că arendașul se găsească deja intrat în moșie în momentul punerii în aplicare a legii, fie că contractul de arendare nu luase încă executare în acest moment, cu condițiunea numai ca arendașul care reclamă să facă dovadă că se găsește în condițiunile cerute de acest text de lege.

No. 32.— Ion Stăncescu și Ion C. Ionescu, de o parte, și general Wartiadi și C. Wartiadi, de altă parte, au făcut apel în contra sentinței tribunalului Ilfov, secția IV, No. 391 din 1908.

S'au ascultat: d-l avocat Aurel Iliescu, din partea apelantilor frații Wartiadi; d-l avocat M. Corbescu, din partea celorlalți apelanți.

Curtea,

Asupra apelurilor făcute de Ion I. Stăncescu și Ion C. Ionescu de o parte și de general Wartiade și C. Wartiade, de altă parte, în contra sentinței cu No. 39 din 16 Septembrie 1908 a tribunalului Ilfov secția IV, apeluri declarate conexe de Curte;

Având în vedere susținerile părților și actele aflate la dosar;

Având în vedere că în discuțiune sunt acțiunile pornite la prima instanță de Ion S. Stăncescu și Ion C. Ionescu, în calitate de arendași, de o parte, și de frații general P. Wartiadi și C. Wartiadi, în calitate de proprietari, de altă, acțiuni conexe de tribunal și prin care tind, primi arendași: 1) la rezilierea contractului de arendare autentificat de tribunalul Ilfov secția de notariat la No. 9948 din 1906, prin care dânsii au luat în arendă dela frații Wartiadi moșia Călugăreni din județul Vlașca pe termen de 7 ani începând dela Aprilie 1909 și o arendă de 72.000 lei anual; 2) la restituirea garanției de 10.000 lei, întemeindu-și acțiunea lor pe dispozițiunile art. 65 din noua lege a învoelilor agricole și pe faptul că proprietarii refuză a consimți la scăderea arenzei în conformitate cu prețul fixat de comisiunea regională în acea localitate; iar cei d'al doilea, proprietarii, susțin rezilierea aceluiaș contract și 15.000 lei daune-interese, cauzate prin culpa arendașilor, cari fără motiv au refuzat executarea contractului;

Având în vedere că tribunalul, prin sentința apelată, a admis în parte ambele acțiuni și anume: pe de o parte

a declarat reziliat contractul de arendare menționat mai sus, din culpa arendașilor, pe cari i-a obligat să plătească fraților Wartiadi suma de două mii lei daune-interese, iar pe de altă parte a obligat pe aceștia din urmă a restitui arendașilor Ioan S. Stăncescu și Ion C. Ionescu garanția de 10.000 lei și făcând compensațiunea acestor două sumi, a obligat în definitiv pe frații Wartiadi să plătească arendașilor Stăncescu și Ionescu suma de opt mii lei, mai obligând încă pe arendași să plătească proprietarilor trei sute lei cheltueli de judecată;

Având în vedere că părțile, înaintea Curței, au invocat aceleași fapte și mijloace pe care le-au invocat înaintea primei instanțe ;

Având în vedere că faptele și motivele din sentința apelată, pe care curtea le adoaptă întrucât nu vor fi contrarii celor ce urmează ;

În ce privește acțiunea arendașilor Ion S. Stăncescu și Ion C. Ionescu :

Având în vedere că, după cum s'a arătat și mai sus, numiții își întemeiază acțiunea lor pe dispozițiunile art. 65. al. final, din legea învoelilor agricole care dispune : «arendașii care lucrează cel puțin jumătate din moșie prin învoeli în dijmă sau în bani, vor putea cere rezilierea contractului lor de arendare, atunci când prețul constatat de comisia regională ca cel mai ridicat pentru arendarea pământurilor la țărani, în aceea regiune, va întrece cu mai puțin de 10% prețul pe hectar, rezultând din contractul de arendare cu proprietarul și întrucât proprietarul nu va conceda scăderea prețului la maximum constatat de comisiunea regională scăzut cu 10% » ;

Considerând că dispozițiunile acestui text fiind generale și absolute se aplică tuturor arendașilor care lucrează cel puțin jumătate din moșie prin învoeli cu țărani în dijmă, sau în bani, fie că arendașul se găsea deja intrat în moșie în momentul punerii în aplicațiunea a legii, fie că contractul de arendare nu luase încă executare în acest moment, cu condițiune numai ca arendașul care reclamă să facă dovadă că se găsește în condițiunile cerute de acest text ;

Că, nu se poate susține că în cazul când contractul de arendare nu a fost încă pus în executare, prima condițiune prevăzută de zisul text de lege pentru ca acțiunea în reziliere a arendașului să fie admisă, — condițiunea adică ca arendașul reclamant să dovedească că lucrează cel puțin jumătate din moșie prin învoelele cu țărani în dijmă sau în bani, — nu ar mai fi cerută, — argumentându-se spre acest sfârșit că o asemenea dovadă din partea arendașului ar fi imposibilă, dânsul ne lucrând încă moșia și că ar fi inadmisibil a'l obliga să facă dovada intențiunei sale, de oarece cultivarea unei părți oarecare din moșia arendată prin învoeli cu țărani în dijmă sau în bani, nu este un mod de cultivare, pe care arendașul să-l poată adopta după simplul său capriciu, în care caz numai nu s'ar putea ști de mai înainte cum dânsul are

să cultive moșia, ci este în deobște cunoscut că aceasta depinde de faptul existenței sau inexistenței în cuprinsul acelei moșii a unei populațiuni țărănești, care până în acel moment să fi continuat a cultiva o parte oarecare din moșie prin învoeli în dijmă sau în bani, fapt pe care arendașul îl examinează și îl are în vedere la încheierea contractului de arendare cu proprietarul, cu alte cuvinte arendarea se face cu privire la modul cultivării moșiei în viitor, pe baza faptelor din trecut cunoscute părților și a căror dovedire din partea arendașilor nu este nici imposibilă nici inadmisibilă, ci din contră în perfect acord cu cerințele art. 66 al. final din legea învoelilor agricole ;

Considerând că, în speță, arendașii Ion C. Stăncescu și Ion C. Ionescu nu numai că nu au făcut cu nimic această dovadă, certificatul liberat de primăria comunei Pângălești cu No. 1512 din 1908 și invocat de arendași, fiind referitor la altă moșie pe care unul dintr'ânșii a ținut'o în arendă, din contră din certificatul liberat de primăria com. Călugăreni No. 1087 din 1908 cum și din celelalte certificate ale aceleiași primării prezentate de proprietari și aflate la dosar, se constată că din moșia în discuțiune a cărei suprafață totală este de 1300 hectare, niciodată nu s'a lucrat prin învoeli cu țărani decât cel mult 400 hectare, mult mai puțin deci decât cere art. menționat mai sus, pentruca acțiunea arendașilor să fie admisibilă ;

Că, dar, din acest punct de vedere acțiunea lor urmează a fi respinsă ;

Având în vedere de altfel că și în fapt acțiunea arendașilor este neîntemeiată ;

Considerând, într'adevăr, că încă dela 4 Iulie 1908, proprietarii, prin somațiunea aflată la dosar, fac cunoscut arendașilor că consimt la un scăzământ rezonabil din arendă, pe care, atât prin acțiunea din 18 August 1908 cât și în ședința dela 11 Septembrie 1908, l-au fixat la suma de opt mii lei, că dacă se adaogă încă la această sumă patru mii lei reprezentând porțiunea din arenda aferentă moșiei, prevăzută la art. 1 din contract, pe care arendașii, conform art. 5, o primeau în bună stare, cum și arenda pentru fânețele aflătoare prin păduri, pe care arendașii, conform art. 9 din acelaș contract, aveau dreptul a le cosi și scoate fânul din ele, sumă care asemenea urmează a se scădea din întregul preț al arendei de 72.000 lei, fac în total 12.000 lei, care sumă acoperă scăzământul prevăzut de art. 65 aliniatul final din lege ;

Că dar și din acest punct de vedere acțiunea arendașilor urmează a fi respinsă ;

În ce privește acțiunea proprietarilor General P. Wartiadi și C. Wartiadi ;

Având în vedere că față cu cele arătate mai sus, refuzul perzistent al arendașilor de a executa contractul de arendare este nejustificat și în consecință din culpa lor urmează a se declara reziliat acest contract ;

Considerând că, culpa arendașilor Ioan S. Stăncescu

și Ion C. Ionescu fiind stabilită, cererea proprietarilor de a fi obligați numiții la daune-interese este admisibilă ;

Că în dovedirea acestor daune, proprietarii justifică că au fost siliți să cultive nepregătiți moșia, intrând în stăpânirea ei într'un timp inoportun, făcând arături ne-complete, fiind nevoiți să cumpere sămânța necesară mai scump ca la timpul priincios și să împrumute instrumente dela proprietarii vecini ;

Că Curtea apreciind găsește că o sumă de patru mii lei este suficientă pentru acoperirea prejudiciului suferit de proprietari ;

Având în vedere și cererea acestora de a fi obligați arendașii să le plătească cheltueli de judecată, asupra cărora Curtea asemenea apreciind, le fixează la suma de una sută cincizeci lei ;

Pentru aceste motive, respinge apelul arendașilor și admite pe acel al proprietarilor.

Semnați: V. Pretorian, M. Gr. Ciocărdia, V. Antinescu,
D. A. Mavrodin.

TRIBUNALUL IAȘI, SECȚIUNEA I

Audiența dela 18 Decembrie 1908

Președinta d-lui Iulian Teodorescu, judecător de ședință

Ministerul dsmeniilor cu succesorii lui Iordache Tutun

PRESCRIPTIUNE. — POSESIUNE CU TITLU DE DIJMĂ. — POSESIUNE NEUTILĂ PENTRU CONDUCERE LA PROPRIETATE PRIN PRESCRIPTIUNE. — DOBÂNDIREA BUNURILOR STATULUI DUPĂ CODUL CALIMACH. — PRESCRIPTIA DE 40 ANI. — ART. 1936 CODUL CALIMACH.

PRESCRIPTIUNE. — CONDIȚIILE CE TREBUE SĂ ÎNTRUNEASCĂ POSESIUNEA DUPĂ CODUL CALIMACH, PENTRU CA SĂ POATĂ CONDUCE LA PROPRIETATE. — ART. 1915 URM. CODUL CALIMACH.

BUNA CREDINȚĂ. — CONDIȚIUNE NECESARĂ DUPĂ CODUL CALIMACH ÎN PRIVINȚA PRESCRIPTIILOR LUNGI. — DEOSEBIRE ÎNTRE CODUL CALIMACH ȘI CODUL ACTUAL.

BUNA CREDINȚĂ. — CONDIȚIUNILE CERUTE PENTRU EXISTENȚA BUNEI CREDINȚE SUB CODUL CALIMACH. — ART. 484 CODUL CALIMACH (368 CODUL AUSTRIAC).

1° Acel sare posedă ca dijmaș, adică fiind obligat a plăti o dijma, nu are o posesiune utilă care să-l poată conduce la dobândirea proprietății prin prescripție achizitivă sau uzucapiune.

2° După art. 1936 din codul Calimach, bunurile Statului nu puteau fi dobândite decât prin prescripția de 40 de ani.

4° După art. 1915 urm. din codul Calimach, pentru ca prescripția să poată conduce la proprietate, se cere ca stăpânirea (posesiunea) să fie dreaptă, adică întemeiată pe un titlu oarecare ; să fie de bună credință și neprihănită, adică lucrul să nu fie luat cu puterea, cu viclesug, sau cu rugăciune ; în fine, să mai cere încă ca stăpânirea să fie necurmată (neîntreruptă) în tot timpul hotărît de lege.

4° Pe când codul actual nu cere buna credință decât în privința prescripției de 10 sau 20 de ani, codul Calimach o cere, din contra, și în privința prescripțiilor lungi de 30 și 40 ani.

5° După art. 484 din codul Calimach, corespunzător cu art. 368 din codul austriac, decâteori se dovedește că stăpânitorul unui lucru a putut înțelege sau din firea lucrului câștigat, ori din cel vederat prea puțin preț, sau din cele știute personalnice însușiri a celui de mai înainte avutor, adică: din vrâstă, din neam, din știuta stare, din nume rău, din loc, din vreme, din chipul aducerii și dărei lucrului, etc., sau din meșteșugul lui, sau, în fine, din alte legături, și-au putut scoate vre-un temeinic prepus că stăpânirea lui nu este de bună credință, atunci el se îndatorește a lăsa lucrul proprietatului, socotindu-se ca un stăpânitor de rea credință.

No. 259. — D-l I. C. Barozzi, ajutor de primar al comunei Iași, în numele primăriei Iași, prin petițiunea înregistrată la No. 2576 din 12 Aprilie 1884, a intentat acțiune în revendicare și daune contra lui Iordache Tutun, agricultor, domiciliat în comuna Tomești, cătunul Goroni, județul Iași.

S'au ascultat: d-l G. Nether, avocatul Statului, în dezvoltarea reclamațiunei; d-l D. Longinescu, avocatul intimaților, în combateri.

Tribunalul,

Văzând opozițiunea făcută de Iordache Tutun și susținută azi de succesorii săi, contra sentinței tribunalului Iași, secțiunei fostă a II-a, sub No. 96 din 19 Mai 1887, prin care admitându-se reclamațiunea Primăriei comunei Iași — azi Ministerul de domenii — se obligă pe Iordache Tutun — azi succesorii săi — să delese în stăpânirea reclamantei pământurile în întindere de una falce, șapte prăjini, șapte stânjani (sau 5609 m. p., 85 cm. p.) și una falce, 74 prăjini și 31 stj. (sau 27707 m. p., 21 cm. p.), ce s'a împresurat din moșia Buciumi, plus 50 lei cheltueli de judecată ;

Având în vedere că obiectul acestui proces constă în revendicarea ce o face comuna Iași, azi Ministerul de domenii, contra lui Iordache Tutun, reprezentat azi prin succesorii săi, pentru un teren ce acesta din urmă ar fi uzurpat din moșia Buciumi, județul Iași, proprietatea fostă a comunei Iași, iar actualmente a Statului ;

Având în vedere că, așa fiind, urmă ca, în primul loc, Statul să precizeze obiectul revendicării, în care scop a cerut și tribunalul a dispus, în contradictor cu pârâtul, prin jurnalul No. 3068 din 4 Decembrie 1884, a se face o constatare locală prin expert și martori, și prin care să se vadă dacă pârâtul Iordache Tutun a încălcat o parte de pământ de pe moșia comunei Iași, și cât anume e porțiunea încălcată ;

Având în vedere că expertul, d-l inginer I. A. Catargi, prin raportul său de expertiză, aflat la dosar, constată că Iordache Tutun a făcut două încălcări, și anume: prima, pe la 1879, rășluind o suprafață de una falce, 74 prăjini, 31 stânjani, cu megieșile arătate în planul anexat

la raport, și a doua, pe la 1883, rășluind o suprafață de una falce, șapte prăjini, șapte stj., cu megieșiile arătate în planul anexat la raport;

Având în vedere că, prin constatarea locală și prin recunoașterea părților, se dovedește prima condițiune a exercitărei acțiunii în revendicare, și anume că pârâții stăpânesc terenul revendicat;

În privința celei de a doua condițiuni cerută pentru exercitarea unei acțiuni în revendicare de către revendicant a dreptului de proprietate asupra terenului revendicat :

Având în vedere că Statul, pe de o parte, stabilește acest drept prin aceea că dovedește că este proprietarul moșiei Buciumi, pe care se află via și terenul ce se revendică, atât prin legea promulgată la 17 Martie 1882, prin care Statul cedează orașului Iași moșia Buciumi, cât și prin actul transcris la tribunalul Iași, secția III, sub No. 250 din 6 Aprilie 1894, prin care comuna Iași vinde numita moșie Statului, și deci pârâților le incumbă să facă dovada titlului în virtutea căruia ei stăpânesc o porțiune din arătata moșie ;

Având în vedere, apoi, că, pe de altă parte, însăși pârâții nu numai că nu au contestat niciodată aceasta, dar încă au recunoscut că via lor se află situată pe moșia Buciumi; că această moșie a fost proprietatea comunei Iași, și că astăzi e proprietatea Statului, după cum să vede din jurnalul No. 1435 din 14 Iunie 1889, când pârâțul Iordache Tutun, prin apărătorul său, a arătat că e embaticar asupra viei ce posedă, cu alte cuvinte că e numai proprietar al folosinței, nud proprietar fiind Statul; din jurnalul No. 2006 din 15 Octombrie 1888, când pârâțul, iarăș prin apărătorul său, a susținut acelaș lucru, exhibând chiar și chitanțele de besman, din faptul că ne-exhibând nici un titlu prin care să dovedească dreptul ce-l au asupra terenului încălcat, au cerut să li se admită dovada cu martori pentru a stabili prescripțiunea de 30 ani, ceea ce implică recunoașterea dreptului de proprietate a revendicantului; din recunoașterea expresă făcută la audiența din 27 Octombrie 1908 de către oponenții de astăzi — el însuși fiind unul din oponenți — au recunoscut că via e supusă dijmei către Stat, declarație care se poate vedea și în rezumatul de concluziuni depus de acesta, unde se află trecute următoarele : «S'a pretins că intrucât Tutun a recunoscut că e besmănar, implicit a recunoscut și dreptul de proprietate al Statului. Evident că așa e. Dar pentru ce întindere de pământ? Numai pentru 72 prăjini vie, înscrisă la No. 174 al tabloului de dijmă, etc». Declarațiune care confirmă în totul raportul de expertiză, dovedindu-se că pârâții nu au titlu valabil de a stăpâni decât 72 prăjini de vie, și încă și acele numai ca proprietari ai folosinței, intrucât sunt supuse dijmei către Stat, nudul proprietar.

În privința prescripțiunii de 30 ani, opusă de pârâți:

Având în vedere, în primul loc, că se dovedește de

către Stat și se recunoaște de către oponenți, că ei nu posedă via cu nume de proprietari, ci cu titlu de dijmași ;

Având în vedere că, în această calitate, ei nu pot opune prescripțiunea nudului proprietar al viei și proprietar al terenului revendicat, decât dacă ar dovedi că terenul ce l-au încălcat l-au posedat separat, fiind bine definit de restul viei și cu nume de proprietari, căci altfel avem a face cu o posesiune echivocă care nu poate duce la dobândirea proprietății prin prescripțiunea achizitivă;

Având în vedere, în al doilea loc, că acțiunea este intentată la 12 Aprilie 1884, și că deci nu poate fi vorba de o prescripțiune de 30 ani, începută sub imperiul actualului cod civil, ci dacă poate fi vorba de vre-una din prescripțiunile lungi, căci prescripțiunea de 10 și 20 ani nici nu poate fi pusă în discuțiune, apoi de sigur că, în conformitate cu art. 1911 codul civil, nu poate fi vorba decât de una din prescripțiunile începute și guvernate de regulele codului Calimach, și, în specie, cea de 40 ani, prevăzută de § 1936, intrucât e vorba de usucapiunea unui teren al Statului și înainte de secularizarea monastirei Dancu. Or, această prescripțiune nici nu s'a invocat de pârâți, ci, din contra, au susținut și au cerut să dovedească că au prescripțiune prin o posesiune de 30 de ani;

Considerând, dealtfel, că sub imperiul codului Calimach, pentru ca o prescripție să fie utilă și să conducă la dobândirea proprietății, să cerea, conform § 1915, ca stăpânirea să fie dreaptă, adică să fie întemeiată pe vre-un titlu oarecare (§ 1916 codul Calimach), să fie cu bună credință (§ 1920 codul Calimach), să fie neprihănită, adică lucrul să nu fie luat cu putere, sau cu vicleșug, sau cu rugăciune (§ 1921) și necurmată în tot cursul termenului hotărît de lege;

Că stăpânirea ar fi fost dreaptă, pârâții nici nu s'au încercat a o susține, și chiar de ar fi susținut acest lucru, încă n'ar fi fost astfel, intrucât n'au arătat sau măcar n'au alegeat vre-un titlu care să-i fi îndreptățit a consideră terenul revendicat ca proprietate a lor.

În privința bunei credințe, spre deosebire de codul civil, care, pedeoparte, nu cere decât la prescripțiunile de 10 și 20 de ani, iar pedealtă parte, îi rezervă un cadru mai restrâns prin art. 1898 codul civil, din potrivă, codul Calimach cere buna credință și la prescripțiunile lungi, iar prin § 484 se prescriu atâtea condițiuni, încât desigur că făcea aproape imposibilă invocarea prescripțiunii, căci pentru a se spune că posesorul e de bună credință, trebuia să se dovedească că el nu ar fi putut înțelege, sau măcar să fi avut un temeinic prepus, sau din firea lucrului celui câștigat, ori din cel vederat, prea puțin preț, sau din cele știute personale însușiri acelu de mai înainte avutor, adică din vrâstă, din neam, din știută stare, din nume rău, din loc, din vreme, din chipul aducerei și dărei lucrului, etc., sau din meșteșugul lui sau din alte legături, că stăpânirea lui nu va fi cu bună credință, și în acest caz e dator a lăsa lucrul proprietarului adevărat;

Considerând, dar, că e absolut evident, că stăpânirea lui lordache Tutun nu putea fi de bună credință, întrucât el știa că nu are dreptul de a stăpâni decât 72 prăjini de vie, căci numai pentru atâta întindere de teren el plătea dijma cuvenită, întâiu monastirei și apoi Statului;

Că stăpânirea lui lordache Tutun eră, pe lângă acestea, și prihănită, iarăș nu poate fi nici o indoială, întrucât el și-a întins proprietatea sa pe ascuns și cu vicleșug, profitând de faptul că via sa eră megieșită cu pădurea monastirei sau a Statului, și prin tăeri succesive a intrat în proprietatea vecină, mutându-și în acelaș timp și teciu despărțitor, după cum se dovedește acest fapt cu martorii Stefan Olteanu, Petrache Olaru și Gh. Panaitescu, ascultați la cercetarea locală efectuată la 5 Iunie 1886, cu martorul Ivanciu Despa, ascultat la 19 Iunie 1900 și 14 Ianuarie 1902, asemenea și cu martorii Stefan Holerecă, Mihalache Surdu și Nicolae Lupu, ascultați la 14 Ianuarie 1902;

Așă dar, posesiunea părților neîntrunind caracterele unei posesiuni utile, nu poate duce la dobândirea proprietății terenului încălcat, prin prescripțiune;

Considerând, în fine, că chiar dacă pârâții ar fi dovedit că posesiunea lor întrunește toate condițiunile unei posesiuni utile, și chiar dacă s'ar spune că ar fi suficientă o posesiune de 30 de ani pentru a prescrie terenul ce l-au încălcat, încă tribunalul găsește că din depunerile martorilor ascultați nu rezultă că pârâții au avut o posesiune de 30 de ani, de oarece, examinând arătările martorilor propuși în diferite rânduri de pârâți, în cursul procesului, nici unul nu arată cu precizie și nici măcar aproximativ cât timp a stăpânit tatăl lui lordache Tutun, și nici cât stăpâne el însuș; nu precizează data de când tatăl lui lordache Tutun sau acesta ar fi început a stăpâni terenul încălcat, și înainte de toate, dacă știe sau nu despre încălcarea terenului revendicat; că, deși unuia din martori, precum Gh. Dorin, ascultat în audiența din 15 Octombrie 1888, și St. Manea și Gh. Săcăleanu, ascultați în audiența dela 14 Iunie 1902, arată că stăpânirea actuală e aceeaș de 30 ani, totuș, dacă ne coborâm cu 30 ani în urmă dela data când au fost ascultați, ar rezultă, după arătările celui dintâiu, că încălcarea ar fi avut loc pela 1858, adică cu 26 ani înainte de intentarea acțiunii de față (12 Aprilie 1884), iar după cei de al doilea, faptul rășluirii s'ar fi întâmplat pela 1872, deci numai cu 12 ani înainte de data intentării acțiunii;

Că, așă fiind, excepțiunea prescripțiunii propusă de oponenti, tribunalul o găsește neintemeiată și nedovedită și cată a o respinge ca atare.

În cât privește obiecțiunea oponentilor că tribunalul, prin sentința opozată ar fi acordat mai mult teren decât s'a cerut prin petițiunea introductivă, tribunalul o găsește neintemeiată, întrucât, după cum s'a arătat mai sus, prin cererea introductivă de instanță nu s'a precizat supra-

fața terenului încălcat, iar tribunalul, în contradictoriu cu pârâțul, a admis o cercetare locală cu expert, tocmai pentru a se preciza terenul încălcat de lordache Tutun, și numai după ce s'a depus raportul de expertiză, tribunalul, pe baza lui și pe baza cererii făcută de comună în instanță, a codnamnat pe lordache Tutun să restituie tot terenul încălcat, și care de astădată eră perfect de bine precizat atât prin raportul de expertiză, cât și prin planul anexat la acel raport;

Considerând că, astfel, suprafața de teren dată de tribunal prin sentința opozată, e precizată și prin cererea explicativă introdusă de d-l avocat al Statului, prin adresa sa cu No. 3 din 2 Ianuarie 1908, înregistrată la No. 74 din 1906 și aflată la dosar, comunicată pârâților și pe care tribunalul cată a o avea în vedere întruată numai întrucât nu se cere prin ea mai mult decât tribunalul a acordat prin sentința opozată;

Considerând că e neadmisibilă cererea făcută de Stat posterior sentinței opozată de a i se acorda venitul terenului încălcat și valoarea arborilor tăiați, întrucât tribunalul nu poate acorda mai mult decât e prevăzut în dispozitivul sentinței opozate, cereri pe cari Statul le poate face sau pe calea unei acțiuni principale posteroare sau pe calea apelului;

Considerând că, din toate cele expuse mai sus, se constată că opozițiunea în specie este nefondată și ca atare cată să fie respinsă.

Pentru aseste motive, respinge opozițiunea.

Semnați: Iulian Teodorescu, Mărzescu.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI ROMAN

Audiența dela 28 Noembrie 1908

Președînța d-lui A. Franc, președinte

Catrina Gh. Boanghină și altul cu Vasile Enache

PREScriPȚIUNE. — PREScriPȚIUNE ÎNCEPUTĂ SUB CODUL CALIMACH. — REGULAREA EI DUPĂ CODUL ACTUAL — AR. 1911 CODUL CIVIL.

PREScriPȚIUNE. — PREScriPȚIUNE ÎNCEPUTĂ SUB CODUL CALIMACH. — DACĂ SE SUSPENDĂ PRIN MINORITATEA UNEIA DIN PĂRȚI INTERVENITĂ SUB LEGEA NOUĂ. — ART. 1884 URM. CODUL CIVIL. — ART. 1909, 1936, 1946 CODUL CALIMACH.

1° După art. 1911 din codul civil, prescripțiua începută sub codul Calimach, se regulează conform principiilor legi atunci în vigoare.

2° Prescripțiua începută sub codul Calimach, nu este suspendată prin minoritatea părței intervenită sub legea actuală, întrucât se aplică legea veche, sub care a început prescripțiua, iar nu legea nouă, sub care ea se îndeplinește.

Tribunalul,

Văzând apelul făcut de Catrina Gh. Boanghina și Maria Gh. Gotcu contra cărții de judecată No. 81 din 1908 a

judecătoriei ocolului rural Roman, care le respinge reclamațiunea pentru revendicare de pământ făcută lui Vasile Enachi;

Văzând că apelantele Catrina Gh. Boanghina și Maria Gh. Botcu susțin că prima este fca lui Ioniță Mihai al Slavnei, iar această din urmă este nepoată fiind fca Ilinea Goteu, al cărei tată eră Ioniță M. al Slavnei care a fost improprietar la 1864 cu pământul de 26 arii 58 ca., ce se deține de pârât; că prescripția opusă de acesta este intreruptă față de Maria Goteu, ea fiind minoră dela anul 1884—1905, adică sub codul civil, așa că această prescripție de 40 ani deși începută sub codul Calimah, este suspendată și pământul să curme lor, reclamantelor;

Văzând că din dezbateri rezultă că Ioniță Mihai al Slavnei a fost improprietar în Trifești, satul Rădiu cu 26 arii 58 c. a. pământ pe care de atunci l'a lăsat în stăpânirea cumnatului său Ioan Enache; că acesta a continuat a-l stăpâni cât a trăit și la moartea sa stăpânirea a trecut fiului său V. Enachi, pârâtul de astăzi, care n'a fost turburat până la 22 Noembrie 1907, când s'a făcut acest proces; că reclamantele chiar recunosc această stăpânire de peste 40 ani a pârâtului;

Văzând că proprietatea bunurilor se dobândește conform art. 1909, 1936 și 1946 c. Calimah, prin prescripție de 40 ani, prescripție care nu se suspendă prin minoritate; iar după art. 1911 codul civil, prescripțiunile începute sub codul Calimah, legiuire anterioară c. civil, continuă a curge după acel cod; că chiar dacă în timpul cât curge prescripția intervine o lege nouă, această lege deși suspendă în anume cazuri cursul prescripțiunei, nu poate însă avea efect asupra prescripțiunilor începute anterior; pentru verificarea condițiunilor acestora urmând a se aplica numai legea veche, așa cum prevede art. 1911 cod. civil citat, fără vre-o excepțiune;

Văzând că este recunoscut că pârâtul Vasile Ioan Enache unind posesiunea sa cu a tatălui său, are această posesiune dela 1864, data improprietării, deci, sub imperiul c. Calimah, atunci în vigoare, dat fiind că codul civil s-a pus în aplicare la 1 Decembrie 1865; că posesiunea sa la 22 Noembrie 1907, data intentării procesului, fiind de mai mult de 40 ani, a câștigat proprietatea pământului ce i să cere, că faptul că minoritatea Mărinăi Goteu a pornit sub codul civil, anume dela anul 1884, nu face să se suspende prescripția începută sub legea veche Calimah, pentrucă de condițiile legii sub care a început a curge prescripția, iar nu de condițiile legii noi trebuie ținut samă.

Pentru aceste motive, respinge ca nefondat apelul, etc.

Semnați: Alex. Franc, N. N. Gane.

Observație. — Sentința tribunalului Roman, ce publicăm mai sus, este referitoare la interpretarea art. 1911 din codul civil, după care prescripțiunea

începută înainte de publicarea și aplicarea codului actual, se regulează după legea veche, sub care ea a început, și aceasta chiar dacă legea nouă ar hotărî un alt termen, fie chiar și mai scurt. Aceasta rezultă din art. 1911, care face, în specie, o aplicare a principiului neretroactivității legilor, după cum a spus-o în termeni expresi, în expunerea de motive, oratorul guvernului, Bigot-Préameneu. Va să zică, legiuitorul nostru consideră prescripția începută sub legea veche ca un drept câștigat, deși, după adevăratele principii, numai când prescripția este îndeplinită sub legea veche, dreptul este în realitate câștigat.

Principiul excepțional statornicit de art. 1911 din codul civil, în conflict cu unele dispoziții din codul Calimah, a dat loc la mai multe discuții și dificultăți. A se vedeă asupra tuturor acestor dificultăți, D. Alexandresco, tom. I, p. 118 urm. (ed. 2-a).

S. R.

BIBLIOGRAFIE

Dreptul Comercial, vol. III, de Grigore Maniu.

De curând a fost dat la lumină al treilea volum al importantei lucrări datorite distinsului nostru confrate Grigore Maniu.

Pe când cele două dântăi volume coprind explicarea cărții I a codului de comerț până la dreptul maritim, acest al treilea volum conține explicarea câtor-va legi speciale în legatură cu materia pe care o conține codul de comerț.

Incepând dela persoana comerciantului, se studiază mai întâi legea numelui și apoi legea firmelor și regulamentul ei.

Titlul al doilea în aceiași ordine a legiuirilor ce privesc direct personalitatea comerciantului, se ocupă de legile relative la protecția muncii intelectuale, și anume: capitolul I, despre dreptul de autor, în care studiază legea presei, legea teatrelor, contractul de editură și acel de reprezentație, capitolul II relativ la brevetele de invențiune, modele și desenuri de fabrică și de industrie, și în fine capitolul III închee această materie cu mărcile de fabrică sau de comerț și concurența nelegală.

Din noțiunile ce pred, degajindu-se ideia fondului comercial, acesta formează obiectul special al titlului următor, urmând ideia principală și conducătoare a acestui al treilea volum, de a se avea în vedere tot ce în aceste materii privește în mod direct personalitatea.

Titlul IV următor, având în vedere și fondul industrial, are de obiect astfel legea de încurajare a industriei nați-

onale, titlul V se ocupă de comerțul ambulant, titlul VI de legea repauzului duminical și în fine ultimul titlu, ca o adevărată încheere, arată cum încetează profesiunea de comerciant.

Metoda întrebuintată.—În principiu general, în fiecare din aceste șapte titluri, care formează materia acestui de al treilea volum, se studiază pe lângă partea curat juridică: istoricul general al cestiunei și al legiurii cu priviri speciale asupra dreptului vechi românesc, importanța economică și socială a instituției care se studiază și în fine legislațiunea comparată acolo unde poate servi ca model de ameliorare a legislațiunei noastre sau ca material într'un conflict de legiuri. În fine, partea practică nu este neglijată, căci în acest volum se condensează în note mai la fiecare pagină, aproape o mie de soluțiuni mai ales ale jurisprudenței noastre, pe larg analizate și cu prudență criticate.

Câteva detalii.— În explicațiunile legii numelui, care e o digresiune, cum ne spune însăș acest volum (pg. 4, No. 489) necesară ca introducere la legea firmelor, semnalăm partea istorică (No. 490—492), deosebirea dintre imprescriptibil și inalienabil (493 III, pg. 12) și paragrafele relative la dobândirea numelui prin efectele legii (No. 499—502, II).

Deși se recunoaște cu imparțialitate utilitatea acestei legi, ea este criticată din două puncte de vedere: are o vădită tendință anti-democratică (497) și dă o inexplicabilă competență specială Curții din București (n. 505).

În legea firmelor, semnalăm paragraful relativ la criticile aduse acestei legi (n. 534).

Trecem la protecțiunea muncii intelectuale și industriale.

Pe ce se întemeiază dreptul de autor? E un drept de proprietate? Nu, deși legiuitorul vorbește de un drept de proprietate (n. 536—539).

Legea presei potejiază atât în total o lucrare intelectuală, cât și părțile din care ea să compune precum titlul cărții, numele autorului (540, 561).

Se studiază apoi aceste drepturi în diferitele ramuri de activitate intelectuală, ziare, manuscrise nedestinate publicității și cui aparțin (542), capacitatea părților contractante, asemănările și deosebirile între contractul de editură și cel de reprezentare teatrală, lucrările de muzică și de artă, artele figurative, arta fotografică, drepturile celui fotografiat, caricatura și fotografierea polițienească.

De semnalat mai ales, aplicația noii teorii asupra abuzului de drept pentru prima oară la aceste materii, contra ideii doctrinei germane care întemeiază drepturile subiectului fotografiat pe teoria romană a înjuriei (558).

După ce se combate ideia veche că legea presei ar fi fost inconstituțională (541 V) se semnalează eroarea în care a căzut jurisprudența, crezând că legea din 1885 și cea din 1904 a modificat legea presei din 1862 (No. 559, II).

Se dă o deosebită atenție proiectului prezentat sub

guvernul conservator de d-l Tr. Djuvara, care a trecut prin Senat susținut de d-nii C. G. Dissescu și M. Vlădescu relativ la modificarea legii presei, și care poate e legea de mâine a proprietății intelectuale.

Una din părțile cele mai studiate e și partea relativă la brevete, noua lege prevăzută de d-l I. N. Lahovari ca ministru al domeniilor.

Legislațiunea comparată joacă aci un rol preponderant, cu drept cuvânt ca și în materia mărcilor de fabrică.

Partea economică și istorică e pe larg tratată, de semnalat că și la noi sub Alexandru Ipsilante s'a dat un hrisov de a se examina invențiunile folositoare (vz. 167, nota 2).

De semnalat critica sistemului nostru de brevetare fără garanția guvernului (n. 569), cestiunile relative la excluderea a oarecare produse dela brevetabilitate, cestiunea brevetelor de import cu dezbaterile ce au avut loc în parlamentul nostru în această privință, cestiunile de drept internațional și cele relative la jurisdicțiune și lucru judecat în materie de brevete.

În capitolul relativ la mărcile de fabrică semnalăm paragraful 610 unde să examinează cestiunea istorică a jurătorilor în România.

Titlul III relativ la fondul de comerț, definiția lui și diferitele contracte ce îl privesc precum, vânzare, amanetare, etc., coprinde analiza modificărilor aduse legii comerciale (art. 479—482 c. com.) de d-l Al. Bădărău contractului de gaj (No. 640, III, 641) și de d-l C. G. Dissescu procedurii civile (No. 640, II).

De semnalat cestiunile de actualitate relative la dreptul de farmacie și cestiunea dacă fondul comercial constituie, în dreptul roman și în dreptul modern, o universalitate de drept.

Tot de cea mai mare actualitate sânt ultimele capitole relative la încurajarea industriei naționale, dacă trebuie încurajată și industria mică, și dacă trebuie monopolizate căderile de apă cestiune tratată cu atâta competență în *Dreptul* de d-l C. G. Dissescu (pg. 367, nota 1), și de d-l G. Cristescu, în monografia sa: *L'houille blanche*, în fine, legătura între aceste cestiuni și aceia a tarifului vamal și a convențiunilor cu alte state, legea comerțului ambulant și aceia a repausului duminical, care preocupă astăzi atât lumea comercială și industrială, camerile noastre de comerț, cât și pe noul ministru al industriei.

De examinat cestiunea dacă zarafi fac un comerț ambulant (pg. 380 nota 1) și dacă repauzul duminical se aplică industriilor rurale (n. 663 bis) cum și studiul de legislație comparată asupra acestei cestiuni, în fine diferența între încetarea unui comerț și încetarea de plăți, cu care se sfârșește volumul III.

Iată atâtea cestiuni de cea mai mare importanță tratate într'un stil juridic ales și care face onoare distinsului autor.

DEMETRU NEGULESCU